

Van taalkunde naar beroep

Leerlingactiviteit | Taal-coach | versie 1.1

Taal speelt in veel beroepen een belangrijke rol. Een journalist stelt vragen en luistert naar antwoorden. Een logopedist onderzoekt spraak en taal. Een schrijver maakt verhalen. Een docent legt uit en voert gesprekken. Een taaltechnologiespecialist onderzoekt hoe computers menselijke taal kunnen verwerken.

In deze activiteit onderzoek je stap voor stap wat mensen in verschillende beroepen met taal doen.

Waarom doe je deze activiteit?

Bij Nederlands leer je niet alleen lezen en schrijven. Je leert ook luisteren, spreken en gesprekken voeren. Je leert informatie begrijpen, iets duidelijk uitleggen, vragen stellen, reageren op anderen en je taal aanpassen aan je doel en de situatie.

Je leert daarnaast over taal: bijvoorbeeld hoe woorden en zinnen zijn opgebouwd, hoe betekenis werkt en waarom mensen taal op verschillende manieren gebruiken.

Ook literatuur hoort bij Nederlands. Je leest, bespreekt en interpreteert bijvoorbeeld verhalen, gedichten en andere literaire teksten en kunt zelf creatief met taal werken.

De drie invalshoeken: communicatie - taal - literatuur. In veel beroepen komen twee of alle drie samen.

Drie manieren om naar taal te kijken

Communicatie - Taal gebruiken om informatie, gedachten en gevoelens uit te wisselen. Lezen, schrijven, spreken, luisteren en gesprekken voeren horen daarbij.

Taal - Onderzoeken hoe taal werkt, wordt geleerd, verandert en wordt gebruikt. De wetenschap die taal onderzoekt heet taalkunde.

Literatuur - Verhalen, gedichten, toneel en andere literaire teksten maken, lezen, bespreken, interpreteren en onderzoeken.

Stap 1 - Ontdekken

Bekijk de pagina Beroepen met taal op Taal-coach. Kies drie verschillende beroepen. Probeer daarbij beroepen uit verschillende gebieden te kiezen: communicatie, taal en literatuur. Sommige beroepen passen bij meer dan één gebied.

- Wat doet iemand in dit beroep?
- Wat doet iemand daarbij met taal?

- Herken je vooral communicatie, taal, literatuur of een combinatie?

Je hoeft nog geen moeilijke taalkundige begrippen te gebruiken.

Beroep	Wat doet iemand?	Wat doet iemand met taal?	Communicatie, taal en/of literatuur?

Stap 2 - Taalhandelingen herkennen

Een taalhandeling is iets wat iemand met taal doet. Voorbeelden zijn luisteren, spreken, uitleggen, vragen stellen, schrijven, lezen, samenvatten, vertalen, een gesprek voeren, teksten verbeteren en informatie ordenen.

Kies één van je drie beroepen. Noteer minimaal drie taalhandelingen die in dit beroep belangrijk zijn.

Taalhandeling	Concreet voorbeeld uit het beroep

Stap 3 - Spreken, luisteren en samen denken

Besprek je gekozen beroep met een medeleerling.

- Leerling A legt uit welke taalhandelingen volgens hem of haar belangrijk zijn in het beroep.
- Leerling B luistert, stelt minstens één vraag om iets beter te begrijpen en vat daarna in één zin de belangrijkste rol van taal in het beroep samen.
- Leerling A controleert de samenvatting en vult aan of verbetert als dat nodig is.
- Wissel daarna van rol.

Je oefent zo niet alleen spreken en luisteren. Je gebruikt een gesprek ook om samen tot beter begrip te komen.

Stap 4 - Van taalverschijnsel naar taalkunde

Een taalverschijnsel is iets in taal dat je kunt waarnemen en onderzoeken. Denk bijvoorbeeld aan uitspraak, woordopbouw, zinsbouw, betekenis, taalgebruik in verschillende situaties of het leren van een taal.

Taalkunde is de wetenschap die onderzoekt hoe taal werkt. De taalkunde bestaat uit verschillende deelgebieden. Een deelgebied onderzoekt taal vanuit een bepaalde invalshoek.

Deelgebied	In gewone woorden
Fonetiek	hoe spraakklanken worden gemaakt, klinken en worden waargenomen

Deelgebied	In gewone woorden
Fonologie	hoe een taal klanken gebruikt en hoe klanken binnen het taalsysteem functioneren
Morfologie	hoe woorden zijn opgebouwd
Syntaxis	hoe zinnen zijn opgebouwd
Semantiek	betekenis in taal
Pragmatiek	taalgebruik en betekenis in een bepaalde situatie of context
Sociolinguïstiek	de relatie tussen taal, groepen mensen en samenleving
Taalverwerving	hoe mensen een taal leren en ontwikkelen
Computationale taalkunde	onderzoek naar taal met behulp van computers en computermodellen

Gebruik deze begrippen als hulpmiddel. Bij één beroep kunnen meerdere deelgebieden passen.

Denkmodel: beroep → taalhandeling → taalverschijnsel → taalkundig deelgebied

Voorbeeld: logopedist → luistert naar iemands uitspraak → productie en waarneming van spraakklanken → fonetiek.

Maak minimaal één eigen redenering en leg uit waarom de verbinding volgens jou klopt.

Beroep	Taalhandeling	Taalverschijnsel	Deelgebied + waarom

Stap 5 - En communicatie en literatuur?

Niet iedere interessante vraag over taal behoort tot de taalkunde. Communicatiewetenschap onderzoekt communicatie. Literatuurwetenschap of letterkunde onderzoekt literatuur en literaire teksten.

Kijk opnieuw naar jouw beroep. Past jouw vraag vooral bij taalkunde, communicatiewetenschap, literatuurwetenschap/letterkunde of een combinatie? Leg je keuze uit. Er kunnen meerdere goede antwoorden zijn; het gaat om je redenering.

Stap 6 - Verdiepen: specialisaties

Een specialisatie is een richting binnen een beroep of vakgebied. Een onderwijsassistent kan zich bijvoorbeeld extra richten op taalondersteuning, een bibliotheekmedewerker op leesbevordering en een vertaler op literaire teksten.

- Wat doet iemand binnen deze specialisatie?
- Welke taalhandelingen zijn belangrijk?
- Welke kennis over communicatie, taal of literatuur kan van pas komen?

Extra verdieping - Een mogelijke route naar het beroep

Onderzoek hoe iemand in Nederland in jouw gekozen beroep of specialisatie terecht kan komen. Er kan meer dan één route bestaan.

- mbo-, hbo- of universitaire opleiding
- Associate degree: een tweejarige opleiding in het hoger beroepsonderwijs
- cursus of vervolgopleiding
- praktijkervaring
- portfolio: een verzameling voorbeelden van je werk

Noteer welke bron je hebt gebruikt.

Afsluiting - Leg de verbinding

Kies één beroep en maak je redenering af.

Begin van je uitleg	Jouw antwoord
In dit beroep ...	
Taal is belangrijk omdat ...	
Daarbij zie ik ...	
Dit heeft een verbinding met ...	
Dat denk ik omdat ...	

Bespreek je redenering kort met een medeleerling. Luister naar diens reactie en bepaal daarna of je iets aan je uitleg wilt veranderen.

Wat heb je gedaan?

Je bent begonnen bij een beroep en hebt daarna steeds verder gekeken: beroep → taalhandeling → taalverschijnsel → kennis over taal en communicatie.

Je hebt daarbij gelezen en geschreven, maar ook gesproken, geluisterd en een gesprek gebruikt om samen na te denken. Zo zie je dat wat je bij Nederlands leert ook terugkomt in allerlei opleidingen, beroepen en situaties buiten school.